

ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖЕННЯ В УМОВАХ СУСПІЛЬСТВА СПОЖИВАННЯ КРІЗЬ ПРИЗМУ ДІАЛЕКТИЧНИХ КАТЕГОРІЙ «ЯВИЩЕ» І «СУТНІСТЬ»

У статті аналізуються смислові особливості діалектичних категорій «явище» і «сутність» у контексті здоров'язберезувальної діяльності особистості в умовах сучасного суспільства надмірного споживання. Стверджується, що комерціалізація всіх сфер, так чи інакше пов'язаних зі здоров'ям людини, є однією з головних причин того, що сьогодні здоров'язбереження в Україні набуло масштабів великої соціальної проблеми. Доводиться, що у соціокультурному просторі суспільства споживання відбувається викривлення продуктивної сутності здоров'язбереження, яка окреслюється не лише бажанням бути здоровим і дбайливим ставленням конкретної людини до себе, але й штучно створеними мотивами, а також зовнішньо стимульованими потребами її здоров'язберезувальної діяльності. Здоров'язбереження нерідко ототожнюють з доглядом за своїми фізичними і психічними станами, з дотриманням правил здорового харчування та заняттям спортом. Для регулярного опікування собою людина має бути вмотивованою і характеризуватися силою волі, самодисципліною та обізнаністю у питаннях здорового способу життя. Здоров'язбереження, як процес і як явище загалом, є виключно позитивним і корисним за своєю суттю. Проте ця позитивна характеристика здоров'язбереження як явища залишалась би реальною лише у разі, коли людина не була б учасником інших процесів і явищ, які кардинально змінюють його позитивну сутність. Очевидно, що звинувачувати сьогодні лише атрибути суспільства споживання та спотворену систему цінностей і культуру у викривленні сутності здоров'язбереження було б неправильно, позаяк гордіня, задрість, жадібність, марнославство, лінощі, схильність до понадмірності в харчуванні та жаданнях – це одночасно особисті характеристики і мотиви вчинків багатьох людей. Культурний формат суспільства споживання тільки підігриває ці якості, використовує їх як інструмент для маніпуляцій з ідентичністю людини. В умовах суспільства споживання здоров'язберезувальна діяльність людини перебуває у просторі зростаючих ризиків, які, здебільшого, не вважаються загрозою, оскільки сприймаються як задоволення потреб і здійснення бажань. Внаслідок цього відбувається підміна понять у явищі здоров'язбереження і викривлення його позитивної сутності. Сучасний світ визначає свої правила: ризики для здоров'я супроводжують повсякденні справи пересічних українців і це невідворотно. Можна лише контролювати ризики і в такий спосіб зменшити їхню потужність, але позбавитися або обійти їх на сучасному етапі розвитку технологій не вдасться. У статті наголошується, що впровадження ідей здорового споживання у повсякденність української громади можливе лише за умови особистої активної позиції та відповідальності.

Ключові слова: здоров'язбереження, символічне здоров'язбереження, діалектика, сутність, явище, суспільство споживання, здорове споживання.

Проблема взаємообумовленості зв'язків між здоров'язбереженням і соціопринципним середовищем, що за будь-яких умов персоніфікуються здоров'ям конкретної людини і умовами її життя, викликала зацікавленість у філософів на всіх етапах всесвітньої історії. Проте впродовж кожного історичного періоду проблема здоров'язбереження набуває нових сутнісних характеристик, які визначаються трансформаціями суспільних систем. За обставин сучасного суспільства надмірного споживання, покладених на поточну соціально-економічну та політичну ситуацію в Україні, проблема внутрішньої сутності та системних взаємовпливів такого явища, як здоров'язбереження, стає винятково напруженою та *актуальною*.

Підкреслюючи важливість розуміння сутності фізіологічних процесів в організмі людини, С. Бордак констатує: «У клінічній практиці знати сутність патологічного процесу означає передбачити перебіг хвороби і в такий спосіб мати можливість правильно побудувати лікування» [Бордак, 2018, с. 66]. Так і з сутністю здоров'язбереження в умовах суспільства споживання: якщо ти обізнаний у питаннях справжньої та символічної сутності здоров'язбереження, то захищений від помилкових кроків проти власного здоров'я.

Не дивлячись на значну кількість наукових розвідок щодо феномену здоров'я, кожна генерація філософів пропонує своє бачення проблеми та шляхи подолання актуальних загроз. Як слушно зазначає В. Кук'ян, «стимулом розвитку наук про хвороби і здоров'я людини, філософії здоров'я та філософської антропології стало зростання складності в розвитку суспільства, загострення протиріч суспільства і природи, поява нових хвороб, що забирають мільйони життів» [Кук'ян, 2011, с. 26].

До наукових розвідок, у яких вивчаються світоглядні, аксіологічні, праксеологічні аспекти таких феноменів, як здоров'я та суспільство споживання, долучилися такі сучасні дослідники: М. Білинська, О. Благородова, О. Валевиц, Н. Зленко, О. Золотар, Л. Іваненко, О. Ільїн, Н. Конопльова, С. Мельниченко, О. Овчар, Я. Радич, Ж. Савельєва, Ю. Сюсель, Н. Толмачова, Д. Шушпанов та багато інших.

Метою статті є аналіз смислових особливостей діалектичних категорій «сутність» і «явище» в контексті здоров'язбережувальної діяльності особистості в умовах сучасного суспільства надмірного споживання.

Очевидно, що природа здоров'язбереження в суспільстві споживання за сучасних обставин виявляється досить суперечливою. Неоднакові погляди на сутність, ознаки, завдання і засоби здоров'язбережувальної діяльності особистості пояснюються, насамперед, належністю головних акторів до різних цільових груп: виробників, постачальників і споживачів. Комерціалізація всіх сфер, так чи інакше пов'язаних зі здоров'ям людини, є однією з головних причин того, що сьогодні здоров'язбереження в Україні набуло масштабів великої соціальної проблеми. Як доречно зазначає український науковець Ю. Бех, «суспільні умови, ситуації та явища стають соціальними проблемами тоді, коли вони викликають у суспільстві шок, збуджують суспільну думку, привертають до себе увагу учасників або аналітиків, лідерів, “впливових осіб”, які оцінюють, визнають, розглядають їх як небажані, руйнівні, негативні, загрозливі» [Бех, 2012, с. 21].

Як це не парадоксально, але попри чималий потік різноманітних фахових експертиз і голосні заяви у ЗМІ, проблеми із станом здоров'я українських громадян дедалі загострюються. З чого можна зробити висновок, що або вирішення проблеми залишається декларативним, або управлінські заходи є недовірливими. Водночас заклики і роз'яснення аналітиків залишаються у просторі науково-теоретичного дискурсу. Як-от у колективній монографії «Державна політика у сфері охорони здоров'я», де українські експерти наполегливо рекомендують: «В основу нової сучасної парадигми державної політики України у сфері охорони здоров'я має бути покладено розуміння того, що здоров'я людини – соціально-економічна цінність, а здійснення скоординованих дій, спрямованих на покращення здоров'я нації, – стратегічний пріоритет держави» [Державна політика у сфері охорони здоров'я, 2013, с. 12].

Здоров'язбереження нерідко ототожнюють з доглядом за своїми фізичними і психічними станами, з дотриманням правил здорового харчування та спортивними вправами. Зрозуміло, що для регулярної турботи про себе людина має бути вмотивованою і характеризуватися силою волі, самодисципліною та обізнаністю у питаннях здорового способу життя. Інакше кажучи, здоров'язбереження, як процес і як явище загалом, є виключно позитивним і корисним для людини за своєю суттю. Проте ця позитивна характеристика здоров'язбереження як явища була б реальною лише у разі, коли людина не була б учасником інших процесів і явищ, які кардинально змінюють його позитивну сутність. Процеси і явища, з яких складається наш світ, поєднані між собою такою

складною системою явних і неявних взаємозв'язків, що іноді вкрай нелегко встановити можливість потенційного перетинання одного явища з іншим та їх взаємовпливів.

Так, скажімо, Д. Шушпанов, аналізуючи вплив глобалізаційних процесів на здоров'я населення в Україні, стверджує, що «зв'язок між глобалізацією і здоров'ям є багатоманітним, глобалізація може вплинути на здоров'я незліченними способами. Наслідки її можуть бути прямими – на рівні населення в цілому чи окремих осіб, або опосередкованими, через економіку та інші детермінанти, такі як освіта, культура тощо» [Шушпанов, 2015, с. 146–147]. Також і в соціокультурному просторі суспільства споживання маємо можливість на власному досвіді спостерігати викривлення продуктивної сутності здоров'язбереження, яка окреслюється не лише бажанням бути здоровим і дбайливим ставленням конкретної людини до себе, але й штучно створеними мотивами та зовнішньо стимульованими потребами її здоров'язбережувальної діяльності.

Проблема ставлення людини до себе й мотиви її діяльності мають довгу історію. Утім, суттєвих змін якості турботи про себе зазнала разом із науковими відкриттями, розвитком інформаційних технологій і доступом широких верств населення до інформації. Вражає той факт, що людина сучасна, яка має практично необмежений доступ до наукової та науково-популярної інформації, яка має можливість провести паралелі та проаналізувати, здатна бути ворогом самій собі у ставленні до власного здоров'я. Так, штучні опції суспільства споживання спокушають, але це краще, ніж суцільний дефіцит. Так, інформаційне передозування тягне за собою певні ризики, але це краще, ніж відсутність інформації взагалі. Постає питання, чому люди припускаються тих самих помилок, чому намагання задовольнити нав'язні бажання беруть верх над здоровим глуздом, чому володіння знанням про норми збереження здоров'я не гарантує дотримання цих знань у повсякденному житті? Таку дивну закономірність у поведінці людини ще давня спостерігали стародавні мудреці. Аль-Фарабі у своїх трактатах пише: «Людська діяльність полягає в обранні благого і корисного у прагненні до цілей, звичайних для нашого швидкоплинного життя, водночас необачність переважає над справедливістю» [Аль-Фарабі, 1987, с. 261].

Через що ж так відбувається? Очевидно, що звинувачувати сьогодні лише атрибути суспільства споживання, культуру та спотворену систему цінностей у викривленні сутності здоров'язбереження було б неправильно, позаяк гордия, задрість, жадібність, марнославство, лінощі, схильність до понадмірності в харчуванні та жаданнях – це одночасно особисті характеристики і мотиви вчинків багатьох людей. Культурний формат суспільства споживання тільки підігріває ці якості, використовує їх як інструмент для маніпуляцій з ідентичністю людини. І якщо мода й реклама, ЗМІ загалом – це зовнішні засоби впливу на систему цінностей соціального суб'єкта і реальність, від якої не втекти і яку не змінити, то внутрішні важелі особистості мають більший потенціал з погляду керованості та направленості з боку зусиль конкретної людини. Саме вміння керувати власними чеснотами і недоліками є тим, що визначає світоглядну зрілість особистості, а отже й сутність здоров'язбереження в умовах суспільства споживання.

На превеликий жаль, деконструкція сутності здоров'язбереження внаслідок вкорінення консьюмеризму у всі сфери буття викликає занепокоєння головним чином у науковців. Експерт у сфері досліджень суспільства споживання О. Ільїн вважає, що «термін “консьюмеризм” є синонімом термінів “споживацтво” або “надмірне споживання”, і, відповідно, несе в собі інший сенс, ніж вкорінений у науковій і публіцистичній літературі термін “споживання”. Про консьюмеризм слід говорити тоді, коли йдеться не про споживання як засіб життя, а про споживання як сенс життя» [Ільїн, 2016, с. 49]. В умовах суспільства споживання пересічні споживачі залучаються до символічного простору wellness-індустрії та скеровуються штучними опціями демонстративного і формального здоров'язбереження, тобто потрапляють у царину здоров'язбережувального консьюмеризму.

Просування принципів консьюмеризму у сфері охорони здоров'я зумовило стрімкий розвиток wellness-індустрії, що спричинило паралельне розгортання вкрай небезпечного явища – комерціалізацію інформації про здоров'я. За словами Ж. Савельєвої, «маркетизація і комерціалізація новин про здоров'я та хвороби відбувається повсюдно. Явних форм дані тенденції набувають у рекламі, прихованих – у сюжетах під замовлення, ще більш латентний рівень прихований у змінах дискурсу, лінгвістичних конструкціях, що втілюються у зверненні до людини як клієнта, потенційного покупця послуги або товару» [Савельєва, 2011, с. 353]. Основною небезпекою від комерціалізації інформації про здоров'я є нездатність пересічного споживача у всій безлічі інформаційної повені вловити і оцінити корисну інформацію, яка б відповідала дійсності. Аби віднайти інформацію з вагомими аргументами, необхідно, як мінімум, володіти основами знань про здоров'я. Такими знаннями володіють не всі, тому відбувається прийняття некритичних тверджень з інтернет-сайтів і сюжетів із ЗМІ за істину й настанову до дії. Відбувається формалізація здоров'язбережувальної ідентичності, коли, на думку споживача, ним здійснюються дії, що сприяють оздоровленню організму, а насправді це лише ілюзія здоров'язбережувальної діяльності.

Здоров'язбережувальна ідентичність в умовах суспільства споживання набуває характерних для останнього рис. Часто оздоровчі процедури здійснюються демонстративно, з метою підтвердження своєї приналежності до кола успішних людей. Отже, як підкреслює О. Благородова, «акт споживання знаходиться в центрі формування ідентичності. Ідентичність створюється в процесі споживання, на основі покупки тих чи інших товарів і послуг» [Благородова, 2018, с. 43]. Утім, скоріше не обходиться без наслідування образам і оздоровчим практикам персонажів, які є авторитетними для конкретного споживача. Саме на цю характерну рису феномену суспільства споживання звертають увагу О. Валеви́ч і О. Ільїн, досліджуючи формування іміджу соціального суб'єкта: «У разі брендингу власної особистості людина стикається з проблемою підміни ідентичності. Адже кожна людина унікальна, по-своєму неповторна, а імідж – це стереотипізований образ, вірець, сконструйований суспільством і культурою. І людина старанно, бажаючи досягти популярності в тій чи іншій області (політика, економіка, шоу-бізнес тощо), “приміряє” на себе такі образи» [Валеви́ч & Ільїн, 2015, с. 103]. Здоров'язбережувальний консьюмеризм змушує вклучатися у процеси, які його супроводжують. Проте рівень доходів і освіченості зумовлюють такі життєві обставини, коли соціальні суб'єкти знаходяться у нерівних умовах перед сучасними ризиками для здоров'я. Водночас неоднакове стикання різних верств населення з цими ризиками є не стільки спрямованим утискуванням прав споживачів, скільки аморфністю законодавчих органів влади у питаннях охорони здоров'я українців.

Наразі реальність диктує свої правила: ризики для здоров'я супроводжують повсякденні справи пересічних українців і це невідворотно. Можна лише контролювати ризики і в такий спосіб зменшити їхню потужність, але позбавитися або обійти їх на сучасному етапі розвитку технологій не вдасться. І навіть введення до навчальних планів загальноосвітніх і вищих начальних закладів курсів на кшталт «Основи здоров'я» матимуть лише локальне значення. Оскільки здорове споживання потребує надання товарів і послуг відповідної якості, а вибір в цьому контексті у пересічних споживачів вкрай обмежений. Російська дослідниця Н. Конопльова у книзі «Сервісологія (людина та її потреби)» зазначає: «щоб новий продукт мав успіх, продавець повинен спочатку з'ясувати, які потреби мають задовольнятися, і тільки потім розробляти продукт, який забезпечить споживачеві відповідну вигоду» [Конопльова, 2015, с. 202]. Якщо б всі винахідники і виробники виходили з цього твердження про вигоду споживача, то здорове споживання не мало б альтернатив, оскільки вигода споживача в цьому сенсі щонайменше полягає в убезпеченні від шкідливості продуктів харчування птучного походження та із вмістом небезпечних синтетичних речовин, якими сьогодні насичується ринок продовольства в Україні.

Наразі, на жаль, спостерігаємо протилежну ситуацію. Цілеспрямовані зусилля комерційних структур підігнати здоров'язбережувальні потреби людини під матрицю ринкових стандартів з єдиною метою – прибуток, призводять часом до пролонгованих, але руйнівних впливів на здоров'я. Приміром, молочна і кисломолочна продукція, що традиційно входить до щоденного використання українцями як найперший постачальник натурального кальцію, нині є вмістилищем гідрогенізованих сполук, так званих транс-жирів, вживання яких, за даними ВООЗ, зумовлює виникнення серцево-судинних і онкологічних захворювань. Серед європейських держав Данія першою 2003 року на законодавчому рівні ввела повну заборону на обіг гідрогенізованих жирів у продовольчій промисловості. Водночас застосування транс-жирів – лише невелика частка від небезпек сучасного ринку продовольства. За таких обставин здоров'язбережувальна діяльність українських споживачів знаходиться під загрозою.

І знову спостерігаємо викривлення позитивної сутності здоров'язбереження через розбіжність між сталими стереотипами українців, зокрема про корисність продуктів харчування, та їх сучасним вмістом. На думку В. Горового, «спадкоємність культури, система духовно-ціннісних орієнтирів виявляється у використанні й засвоєнні позитивних результатів попередньої діяльності, на її базі вироблення й впровадження нових, відповідних новим умовам існування суспільних орієнтирів і зміни невідповідних новим умовам чи відмови від них» [Горовий, 2010, с. 74]. В умовах суспільства споживання спадкоємність українських здоров'язбережувальних традицій (приміром, у харчуванні) втрачає свою живильну силу. Натомість за рахунок їхньої популярності серед споживачів відбувається продаж сучасних продовольчих товарів з такими рекламними слоганами, як «Бабусине молоко», «Смак традиції» тощо.

Цілком очевидно, що не дивлячись на агресивне втручання ринкових сил у повсякденність людини, сутність здоров'язбереження для кожного конкретного споживача визначатиметься низкою суб'єктивних факторів, зокрема: етичними засадами здоров'язбережувальної діяльності, які уможливають свідоме уникнення спокус демонстративного споживання; просвітницькими засадами, завдяки яким можливе адекватне оцінювання інформації, а також порівняльний аналіз традицій та новацій в оздоровчих практиках; і нарешті – рівнем життя соціального суб'єкта, внаслідок якого актуалізується певна ієрархія цінностей у ставленні до себе і навколишнього середовища.

Досліджуючи фактори суспільних трансформацій, колектив українських дослідників слушно констатує: «В залежності від структури цінностей діяльність може носити різноманітні форми наслідування або ж імітацій, сприяти розвитку чи, навпаки, обмежувати індивідуальні здібності або інтереси. Наслідування та індивідуалізація є необхідною передумовою переходу до більш складних структур світогляду, здатних до соціалізації чи проєктивно орієнтованого самоуправління» [Філософія інтеграції, 2011, с. 177]. Продовжують цю тезу експерти з колективу українських дослідників, які, вивчаючи природу, сутність і зміст соціального пізнання, дійшли висновку, що «кожен ланцюжок послідовності “чуттєве пізнання – теоретичне осмислення – знання – розуміння – практичне застосування” є не тільки логічним результатом попереднього, але й містить у собі потенціал подальшого пізнання, яке, таким чином, набуває поліциклічного характеру, поступово все більш збагачуючи наші знання про світ та його розуміння» [Соціальне пізнання, 2014, с. 15].

Варто зайвий раз наголосити, що втілення ідей здорового споживання у повсякденність української громади можливе лише за умови особистої активної позиції і відповідальності. Як справедливо зазначає С. Мансурова, «в основі вміння управляти здоров'ям лежить усвідомлення людиною авторства свого буття, відповідальності у ставленні до здоров'я і життя» [Мансурова, 2017, с. 100].

Отже, в умовах суспільства споживання здоров'язбережувальна діяльність людини перебуває у просторі зростаючих ризиків, які здебільшого не вважаються загрозою, оскільки сприймаються як задоволення потреб і здійснення бажань. Внаслідок цього

відбувається підміна понять у явищі здоров'язбереження і викривлення його позитивної сутності.

Для поглиблення розуміння практик здоров'язбереження в умовах суспільства споживання бачиться доцільним подальший аналіз явища у контексті взаємодії таких категорій, як «свобода», «необхідність» і «відповідальність».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Аль-Фараби. Естественные-научные трактаты. Алма-Ата: Наука, 1987. 496 с.
- Бех Ю. В. Філософія управління соціальними системами: монографія. К.: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2012. 623 с.
- Благородова Е. А. «Личный брендинг»: потребительская идентичность в культуре постмодернизма. *Вестник славянских культур*. 2018. Т. 49. С. 41–50.
- Бордак С. Н. Значение диалектики в медицинской практике. *Мультидисциплинарный подход к диагностике и лечению коморбидной патологии: Материалы научно-практической конференции, г. Гомель, 29–30 ноября 2018 года*. Гомель: ГомГМУ, 2018. С. 65–68.
- Валевич Е. С., Ильин А. Н. Брендинг в обществе потребления. *Вестник Нижегородского университета им. Н. П. Лобачевского. Серия: Социальные науки*. 2015. № 1 (37). С. 101–106.
- Горовий В. М. Соціальні інформаційні комунікації, їх наповнення і ресурс. Київ: Видавництво Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського, 2010. 230 с.
- Державна політика у сфері охорони здоров'я: кол. моногр.: у 2 ч. / ред. М. М. Білинська, Я. Ф. Радип. К.: НАДУ, 2013. Ч. 1. 396 с.
- Ильин А. Н. Общество потребления и потребительская инфраструктура. *Человек в мире культуры*. 2016. № 1. С. 48–58.
- Коноплёва Н. А. Сервисология (человек и его потребности). Владивосток: Изд-во ВГУЭС, 2015. 220 с.
- Кукьян В. Н. Философская азбука здоровья. Пермь: Пермская ГСХА, 2011. 121 с.
- Мансурова С. Е. Философское осмысление феномена здоровья. *Контекст и рефлексия: философия о мире и человеке*. 2017. Том 6. № 4А. С. 95–103.
- Савельева Ж. В. Потребление медицинских услуг или оказание медицинской помощи: конструирование образов платной и бесплатной медицины средствами массовой коммуникации. *Журнал социологии и социальной антропологии*. 2011. № 5(58). С. 347–355.
- Соціальне пізнання: монографія / за заг. ред. О. С. Пономарьова. Х.: ХНУМГ, 2014. 320 с.
- Філософія інтеграції: Монографія / за заг. ред. В. Д. Бондаренка, Ф. Г. Ващука. Ужгород: ЗакДУ, 2011. 544 с.
- Шушпанов Д. Г. Детермінанти здоров'я населення: суть та особливості систематизації. *Демографія та соціальна економіка*. 2015. № 2(24). С. 141–152.

Добридень Оксана Володимирівна

кандидат філософських наук, доцент
завідувач кафедри гуманітарних наук
Державний заклад «Дніпропетровська медична академія
Міністерства охорони здоров'я України»
вул. Вернадського, 9, Дніпро, 49044
E-mail: o.v.dobryj@gmail.com
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3993-9608>

Стаття надійшла до редакції: 12.09.2019

Схвалено до друку: 28.10.2019

ЗДОРОВЬЕСБЕРЕЖЕНИЕ В УСЛОВИЯХ ОБЩЕСТВА ПОТРЕБЛЕНИЯ СКВОЗЬ ПРИЗМУ ДИАЛЕКТИЧЕСКИХ КАТЕГОРИЙ «ЯВЛЕНИЕ» И «СУЩНОСТЬ»

Добридень Оксана Владимировна

кандидат философских наук, доцент

заведующая кафедрой гуманитарных наук

Государственное учреждение «Днепропетровская медицинская академия

Министерства здравоохранения Украины»

ул. Вернадского, 9, Днепр, 49044

E-mail: o.v.dobryj@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3993-9608>

В статье анализируются смысловые особенности диалектических категорий «сущность» и «явление» в контексте здоровьесберегающей деятельности человека в условиях современного общества потребления. Утверждается, что коммерциализация всех сфер, так или иначе связанных со здоровьем человека, является одной из главных причин того, что сегодня здоровьесбережение в Украине приобрело масштабы большой социальной проблемы. Автор статьи приходит к выводу, что в социокультурном пространстве общества потребления происходит искривление продуктивной сущности здоровьесбережения, которая определяется не только желанием быть здоровым и бережным отношением конкретного человека к себе, а также искусственно созданными мотивами и внешне стимулированными потребностями. Здоровьесбережение нередко отождествляют с заботой о своем физическом и психическом состоянии, с соблюдением правил здорового питания и занятиями спортом. Для регулярной заботы о себе человек должен быть мотивированным и характеризоваться силой воли, самодисциплиной и осведомленностью в вопросах здорового образа жизни. Здоровьесбережение, как процесс и как явление в целом, является исключительно положительным и полезным по своей сути. Однако эта положительная характеристика здоровьесбережения как явления оставалась бы реальной лишь в случае, когда человек не был бы участником других процессов и явлений, которые кардинально меняют его положительную сущность.

Ключевые слова: здоровьесбережение, символическое здоровьесбережение, диалектика, сущность, явление, общество потребления, здоровое потребление.

Статья поступила в редакцию: 12.09.2019

Утверждена к печати: 28.10.2019

THE HEALTH PRESERVATION IN A CONSUMER SOCIETY THROUGH THE PRISM OF THE DIALECTIC CATEGORIES OF “ESSENCE” AND “PHENOMENON”

Dobryden Oksana V.

PhD in Social Philosophy, Associate Professor

Head of the Department of Human Studies

Dnipropetrovsk Medical Academy of the Ministry of Health of Ukraine

9, Vernadsky Str., Dnipro, 49044

E-mail: o.v.dobryj@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3993-9608>

ABSTRACT

Introduction. During each historical period, the issue of health preservation acquires new essence characteristics which are determined by the transformations of social systems. Under the modern overconsumption society circumstances, put on the current socio-economic and political situation in Ukraine, the problem of internal nature and systemic inter-influences of such phenomenon as health preservation becomes extremely stressed and urgent. *Purpose:* to analyze the semantic features of the dialectical categories of essence and phenomenon in the context of the personal health-preserving activity of the individual in today's over-consumption society. *Methods.* Studying such phenomena as health and consumer society is interdisciplinary. Pluralism of approaches allows us to develop an effective

theoretical and methodological basis in order to form alternative socio-philosophical views in the context of consumer risk reduction. The methodological basis of this article is a comparative approach which made it possible to match individual phenomena in health preservation in today's consumption society. *Results.* Health preservation is often equated with caring for one's physical and mental health, with healthy eating habits and sports. It is clear that for regular caregiving, the person must be motivated and characterized by willpower, self-discipline, and awareness of a healthy lifestyle. In other words, health preservation, as a process and as a phenomenon as a whole is extremely positive and beneficial in its essence. However, this positive characteristic of health preservation as a phenomenon would be real only if the person were not involved in other processes and phenomena that fundamentally change its positive nature. In the socio-cultural space of a consumer society, we have the opportunity to observe the distortion of the productive nature of health preservation, which is outlined not only by people's desire to be healthy, and careful treatment of themselves but also by the artificially created motives and externally stimulated needs of their health-preserving activity. *Conclusion.* In a society of consumption, people's health-preserving activity is in the space of increasing risks that are not being considered to be a threat because they are perceived as the satisfaction of needs and realization of desires. As a result, the substitution of concepts in the phenomenon of health preservation and distortion of its positive essence is taking place.

Keywords: health preservation, symbolic health preservation, dialectic, essence, phenomenon, consumer society, healthy consumption.

REFERENCES

- Al-Farabi. (1987). *Natural-scientific Tractates*. Alma-Ata: Nauka. (In Russian).
- Bekh, Yu. V. (2012). *The Philosophy of Social Systems Management: Monograph*. Kyiv. (In Ukrainian).
- Bilinskaya, M. M. (Ed.). (2013). *Public Health Policy: Monograph in 2 Parts (P.1)*. Kyiv. (In Ukrainian).
- Blagorodova, E. A. (2018). Personal Branding: Consumer Identity in the Culture of Postmodernism. *Vestnik Slavianskikh Kultur – Bulletin of Slavic Cultures*, 49, 41–50. (In Russian).
- Bondarenko, V. D. (Ed.). (2011). *Philosophy of Integration: Monograph*. Uzhgorod. (In Ukrainian).
- Bordak, S. N. (2018). The Value of Dialectics in Medical Practice. In A. N. Lyzikov et al. (Eds.), *Proceedings of the Conference: Multidisciplinary Approach to the Diagnosis and Treatment of Comorbid Pathology, Gomel, 2018, November 20–22* (pp. 65–68). Gomel: Gomel State Medical University. (In Russian).
- Gorovy, V. M. (2010). *Social Information Communications, Their Content and Resource*. Kyiv: Vernadsky National Library of Ukraine. (In Ukrainian).
- Ilyin, A. N. (2016). Consumer Society and Consumer Infrastructure. *Chelovek v Mire Kultury – A Person in the World of Culture*, 1, 48–58. (In Russian).
- Konopleva, N. A. (2015). *Servisology (Human and His/Her Needs)*. Vladivostok. (In Russian).
- Kukyan, V. N. (2011). *Philosophical Alphabet of Health*. Perm. (In Russian).
- Mansurova, S. E. (2017). Philosophical Understanding of the Phenomenon of Health. *Kontekst i Refleksiya: Filosofiya o Mire i Cheloveke – Context and Reflection: Philosophy about the World and Human*, 4A(6), 95–103. (In Russian).
- Ponomaryov, O. S. (Ed.). (2014). *Social Cognition: Monograph*. Kharkiv. (In Ukrainian).
- Savelieva, Zh. V. (2011). Consumption of Medical Services or the Provision of Medical Care: The Construction of Images of Paid and Free Medicine by Mass Communication. *Zhurnal socjologii i soczialnoi antropologii – Journal of Sociology and Social Anthropology*, 5(58), 347–355. (In Russian).
- Shushpanov, D. H. (2015). Determinants of Public Health: The Essence and Features of Systematization. *Demografija ta sotsialna ekonomika – Demography and Social Economy*, 2(24), 141–152. (In Ukrainian).
- Valevich, E. S., & Ilyin, A. N. (2015). Branding in a Consumer Society. *Vestnik Nizhegorodskogo Universiteta. Seriya: Soczialnye Nauki – Bulletin of the Nizhny Novgorod University. Series: Social Sciences*, 1(37), 101–106. (In Russian).

Article arrived: 12.09.2019

Accepted: 28.10.2019